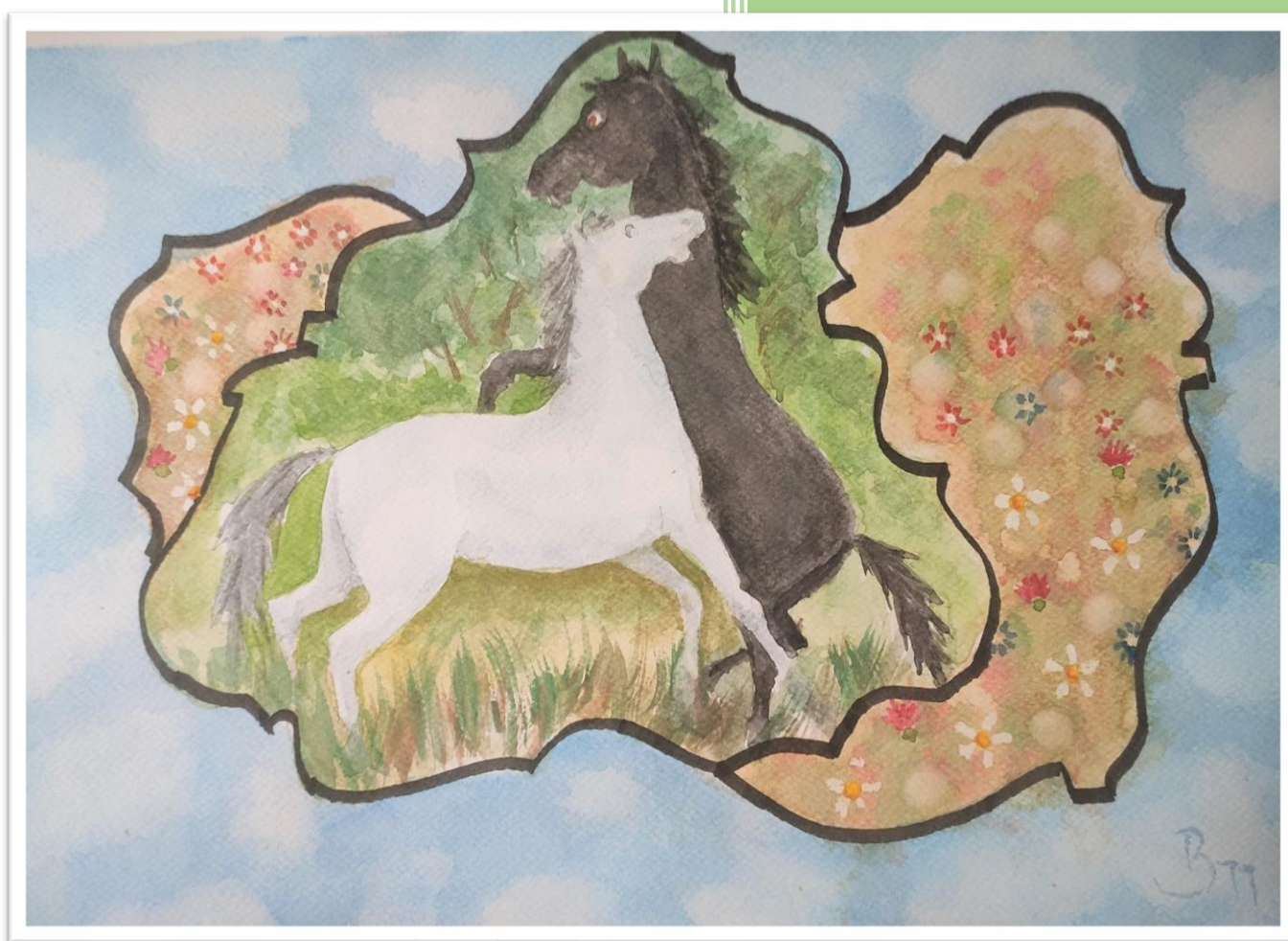

2022

PRIČE O KONJIMA

Ladislav Bognar

21.8.2022.

KONJI I SLIKANJE

Oduvijek sam volio konje i konji su često motiv na mojim slikama. Kad bih ljeti boravio u Svilaju za vrijeme školskih praznika znao sam sjesti u štalu i slikati konje, a koristio sam i svaku drugu priliku za to. Tako se jednom dogodilo i kod nas u Brodu da je u susjedno dvorište došao neki čovjek s konjima upregnutim u kola i ostavio konje da odmaraju. Koliko ja znam konji mogu spavati stojeći. Tako su i ovi konji iskoristili ovo vrijeme da malo odriemaju. Mene je od tog susjednog dvorišta odvajao stupac naslagane cigle na koju sam se popeo, uzeo pero i tuš i naslikao ovu sliku koju sam eto u svom bloku sačuvao do danas.

Slika: L. Bognar: KONJI ODMARAJU (crtež tušem)

ZIMSKE AKTIVNOSTI

Zimske praznike sam uvijek provodio u Svilaju i tada sudjelovao u svim poslovima kojih je bilo nešto manje nego ljeti, ali ih je ipak bilo. Konji su zimi znatno manje zaposleni nego ljeti i uglavnom je to vezano za dovoz drva ili neki drugi prijevoz kolima ili saonama kad je bilo snijega. Te godine moj djed i ujak su odlučili na groblju posjeći drvo koje se nalazilo kraj obiteljske grobnice. To drvo kao mlado bilo je ukras i pravilo lijepu hladovinu, ali sad ovako veliko postalo je opasnost za sigurnost obiteljske grobnice koja tu postoji dugi niz godina. Bio je to veliki posao jer tada još nije bilo motornih pila i sve se radilo ručno, a trebalo je i paziti da drvo ne padne na okolne grobove i spomenike. Budući da je te godine bilo dosta snijega to je bilo povoljno za izvlačenje drveta saonama koje su za tu priliku produžene za dužinu drveta. Otvoren je prostor u ogradi groblja jer s te strane nije bilo grobova. Dida je preuzeo ulogu

kočijaša, a inače dobri konji koje je imao i još odmorni preko zime drvo su uspješno izvezli bez ikakve štete na groblju. Meni je ta slika ostala u sjećanju i po povratku u Brod sam je naslikao uljenim bojama. Ne sjećam se koliko sam slika naslikao uljem, ali su sačuvane samo dvije. Ovu je sačuvala moja snaha Melita i nalazi se na zidu u jednoj od njihovih soba u Brodu. Ja sam naravno koristio i mnoge druge tehnike, ali najviše akvarel koji je i ostao moja omiljena tehnika.

Slika: L. Bognar: ODVOŽENJE DRVETA (ulje na lesonitu)

U ŠUMU PO DRVA

U vrijeme mog djetinjstva, kada sam zime uglavnom provodio kod mog djeda i ujaka, bilo je dosta snijega svake zime. Konji u to vrijeme nisu imali nekih većih poslova kao što je to ljeti, ali moj ujak je govorio da nije dobro da su konji stalno u štalama pa je koristio svaku priliku da se nešto doveze ili nekoga odveze. Kao recimo nas na stanicu u Staro Topolje kad bismo se brat i ja vraćali u Brod. Ipak konji su najčešće zimi imali zadatak dovoz drva iz šume. Moji su imali šumu kod sela Zoljani koja je nekoliko kilometara udaljena od Svilaja. Kad bismo došli u tu šumu čuli su se zvukovi vozila s autoputa što znači da je to bilo blizu. Sjećam se da smo jednom moj brat i ja pošli s ujakom po drva. Bio je snijeg i išli smo saonicama koje su za tu priliku imale samo jednu dasku na kojoj smo sjedili, a konji su išli laganim kasom. Ta vožnja kroz polja zavijena snijegom bio je vrlo lijep doživljaj sve dok nismo dobro promrzli. Kad smo se požalili ujaku da nam je hladno on je predložio da malo trčimo za saonicama kako bi se

zagrijali, ali to trčanje i upadanje po snijegu za konjima koji idu kasom nije bilo ni malo ugodno. Kad smo natovarili drva i vraćali se više se nismo žalili da nam je hladno.

Slika: L. Bognar: NA SNIJEGU (akvarel)

ŽDREBAD

Moji u Svilaju su u vrijeme mog djetinjstva, kao i svi ostali koji su se bavili poljoprivredom, imali konje za rad jer je tu bilo mnogo teških poslova koje su obavljali konji. Ipak, moj ujak je birao i lijepe konje pa to nisu bile neke rage nego konji koji su bili i lijepi za vidjeti. Uglavnom su držali

kobile jer je njihova prednost bila što bi se ždrijebile i donosila na svijet mlade konje koje je kasnije kad odrastu bilo lako prodati i tako su imali jedan značajan prihod.

Ždrebac su posebno bila zanimljiva nama djeci, ali igranje s njima može biti vrlo opasno. Ujak nam je pričao kako je kao dječak pokušao zajahati ždrijebe, ali ga je ono odmah zbacilo i on je slomio ruku. Zato smo se mi čuvali od igre s ždrebetom iako su i nama te ideje padale na pamet.

Slika: L. Bognar: KOBILA I ŽDRIJEBE (akvarel)

SOKOL

Kao srednjoškolac sam svaki praznik dolazio iz Broda u Svilaj i tada pomagao u svim poslovima. Oko konja ima dosta posla od čišćenja štale, hranjenja, napajanja, češanja (koristi se češagija i četka). Konji povremeno idu kod kovača na potkivanje, a tu je i svakodnevno uprezanje u kola i isprezanje po povratku. Sve sam ja to znao raditi i redovno pomagao ujaku.

Kad sam ovaj puta došao iznenadio sam se da imaju novog mladog konja i kad smo vodili konje na napajanje ujak mi je dao da vodim tog konja po imenu Sokol. U sredini velikog dvorišta bila je đerma i bunar koji je uvijek imao dobru i hladnu vodu koju smo sipali u betonsko korito i onda dovodili konje da se napoje. Naravno da je korito uvijek moralo biti čisto jer konji odmah osjete ako je nečisto i neće piti. Kažu ako se iz nekog potoka napije konj slobodno mogu i ljudi jer konji osjete da li je voda ispravna.

Ništa ne sluteći doveo sam Sokola i kad se konj napio krenem ga vidjeti natrag u štalu. Međutim on stane i pogleda me, a onda naglo trgne ular i otme mi se te napravi nekoliko

krugova po velikom dvorištu. Ujak se smije. On je bio jedna meni posebno zanimljiva osoba i volio se šaliti. Ja sam shvatio da je on znao što će se dogoditi iako on to nije htio priznati. Ipak nakon nekoliko krugova Sokol je sam otišao u štalu na svoje mjesto i tako je završila ova mala avantura. Ujak me poslije upozorio da konju moraš dati do znanja da ti vladaš situacijom, a ne on, inače konj preuzme inicijativu. Kažu da konj ima mozak veličine krumpira, ali ipak su vrlo pametne životinje što je pokazao i ovaj Sokol i vrlo lako je procijenio da se meni može oteti.

Slika: L. Bognar: KONJI U KASU (akvarel)

ORANJE

U vrijeme mog djetinjstva obrada zemlje je bila nemoguća bez dobrih i jakih konja. Traktora još nije bilo ili su bili prava rijetkost i sve te teške poslove radili su konji. Najteži posao je svakako bilo oranje. Obično bi se išlo rano u jutro dok još nije vrućina. Konji su mogli poorati jednu njivu čija veličina se nazivala jutro. Ne znam da li taj naziv dolazi od toga koliko su mogli konji poorati jedno jutro. Ipak uvijek se pazilo da se konje ne preoptereći. Osim oranja bilo je tu i drljanje zubačama, konji bi vukli i sijačicu, a poslije sijanja i valjak kako bi sjeme bolje pritisnulo uz zemlju.

Kad je moj ujak kupio prvi traktor više nije držao konje. Objasnio je da traktor kad ne radi nema nikakvog troška, a konji su živa bića koji stalno trebaju hranu i njegu i to jednako u vrijeme dok rade i dok nema poljoprivrednih radova. Ipak Slavonci vole konje pa i danas mnogi drže konje. Dok su oni bili radni konji ovo su paradni jer se više koriste za jahanje, vode se na razne smotre, a uzgoj konja također donosi određeni dohodak pa je to jedna od grana stočarstva.

Slika: L. Bognar: ORANJE (akvarel)

KUKURUZI VEĆ SE BERU

Nije bilo tog posla u polju na kojem nisu bili i konji. Kukuruz kao jedan od najvažnijih usjeva u našoj obitelji sijao se tako da se išlo za plugom i metala zrna u brazdu. Zatim bi se zaoralo nekoliko brazdi pa opet sijao sljedeći red. Kad je kukuruz nikao trebalo ga je okapati, ali prije toga bi ujak s jednim konjem posebnim plugom prošao između redova i tako se smanjio posao kopačima. To se zvalo proaranje. Kad je kukuruz sazrio brao se ručno i opet su konji odvozili puna kola i kukuruz se metao u koš od letava kako bi se sušio na zraku. Kad se porezao kukuružnjak opet su ga konji vozili kući kako bi baka time ložila krušnu peć, a ako bi ponestalo sijena zimi su ga nekada jele i krave. I na kraju je za konje došao najteži posao – trebalo je kukuruzište preorati i pripremiti za drugi usjev. Dakle ništa bez konja.

Slika: L. Bognar: BRANJE KUKURUZA (akvarel)

DJETELINA

Osnovna hrana za konje od proljeća do jeseni je djetelina, a zimi sijeno. Uz to povremeno se davala i zrnata hrana zob i kukuruz. Za prehranu konja ujak je imao jednu njivu djeteline. Djetelina je višegodišnja biljka i ta njiva s djetelinom koristi se više godina. Svake večeri smo uprezali konje i išli po djetelinu. Obično bi se otkosio jedan ili dva otkosa i napunila kola što bi bilo dovoljno za jedan dan. Zanimljivo je da djetelina koja se kosi s jedne strane njive kad se dođe do drugo kraja opet naraste i tako se redom kosi i raste. Ta njiva je obično bila relativno blizu pa nismo gubili puno vremena na odlazak i dolazak.

U prilaženju konjima u štali i pri hranjenju treba biti oprezan. Konja treba pozvati imenom i javiti se da zna da mu prilazimo. Moj ujak je jednom to zaboravio i kad je s naviljkom sijena krenuo prema jaslama kobila koja je bila plašljiva se iznenadila i ritnula ga tako da je odletio u kut štale u kojem se srećom nalazio ograđeni prostor sa sijenom tako da se nije teže povrijedio, ali je ipak odležao nekoliko tjedana.

Slika: L. Bognar: ODLAZAK U POLJE (akvarel)

VILMA

Od svih konja koje su imali moji u Svilaju najdraža mi je bila dorka arapski punokrvnjak o kojoj sam već više puta pisao pa ju ne mogu ni ovaj puta izostaviti. Ujaku su konji služili za rad. Jedan od najtežih poslova je bilo oranje koje se obavljalo u jesen i u proljeće i za to su trebali jaki konji. Vilma je pak bila konj ljepotica i ujak je ubrzo shvatio da ona nije za taj posao, a lako ju je prodao i to u brodski garnizon kao jahaćeg konja. Kako su vojnici povremeno projahali na tim konjima Budainkom, gdje tada nije bilo većeg prometa i bila je samo makadamska cesta, imao sam prilike nekoliko puta vidjeti ovu našu lijepu dorku. Moja slika je moje sjećanje na ovu konjsku ljepoticu koja je eto bila i dio mog djetinjstva. Konji ne žive dugo i nje odavno više nema, ali ovako je ostala na slici koja visi u dnevnoj sobi moje Vesne.

Slika: L. Bognar: KONJSKA LJEPTICA (akvarel)

SVATOVİ

Iako su konji prvenstveno služili za rad, ali svatovi i druge svečanosti nisu mogle proći bez konja. Tada bi se kola posebno uredila, a neki bogatiji imali su posebna kola za svečane prilike. U kola bi se stavili sicevi, a konji i kola bi se posebno okitili. Neki su imali i posebnu ukrasnu ormu za konje za te prilike. Naprijed bi sjedio kočijaš s još jednim pomagačem, a na zadnjem sicu bi bile cure u nošnjama koje su obično i pjevale. Pjesme za tu priliku su imale posebnu melodiju. Ovdje prilažem svoj zapis ove melodije.

Slika: L. Bognar: SVATOVSKA ZAPREGA (akvarel)

JAHANJE

Uvijek sam volio konje, ali jahati nisam naučio. Jednostavno me to nije privlačilo. Iako sam kao dječak pomažući ujaku pri proaranju kukuruza znao jahati na konju i usmjeravati konja da ne pogazi mladi kukuruz nego da ide točno između redova vukući mali plug za proaranje to ipak nije bilo jahanje u pravom smislu niti se ono prakticiralo u našoj obitelji. No jedne godine, dok sam još radio u Požegi, pozovu nas na vojnu vježbu i odvezu u Osijek na Pampas gdje postoji konjički klub. Tu su nas prvi dan učili kako se popeti na konja i kako sjediti u sedlu, te kako sjašiti a da konj ostane miran. Konj na kojem smo vježbali je bio tako miran da nisi znao je li to živi konj ili spomenik. Kako sam tada imao tridesetak godina i bio u dobroj kondiciji ja sam spretno uzjahao, a trener iz kluba koji nas je poučavao kaže: „A Vi sigurno imate iskustva s jahanjem.“ Ja kažem da nemam, ali on tvrdi da on vidi po načinu kako se držim u sedlu da mi to ide.

Sutradan su mladići i djevojke članovi kluba izveli sve konje i zagrijavali ih u manježu. Jedan konj je bio posebno nemiran, vrti se u krug, rita i ne drži se reda kao ostali konji. Trener pita djevojku koja ga je jahala što je s njim, a ona kaže da je bio tri dana na poštenu i sad se stalno glupira. Trener traži mene pogledom. Pokušao sam stati iza jednog od naših ipak me prepoznao i kaže kako ću ja sigurno znati s ovim konjem. Djevojka mi reče, da ima neku ranicu na ustima pa da mu ne stežem uzde. Eto ti sad. Dali ti ludog konja i još ne smiješ stezati uzde. Dobro probat ću s njim lijepo. Ja spretno uzjašem konja, a on odmah počne da se vrti i rita. Tapšem ga po vratu i smirujem i nekako se i mi krećemo u koloni po manježu sve dok trener s nekim bičem nije opalio što je bio znak konjima da krenu u kas. Ali moj konj ne ide za ostalima nego sve prestiže i juri kao lud i jednom naglo skrene i ja ispadnem iz sedla i odletim u neki žbun koji je tu na sreću bio pa se nisam ozlijedio. I sad oni nitko ne pitaju kako je meni nego hvataju konja, a trener ga tješi: „O jadniče, svatko te jaše.“

E sad je meni pukao film. Odem ja i uzmem konja, uzjašem i kad je on počeo da se glupira ja stegnem uzde i strogo s njim. On je još koji puta pokušao, a onda se ritnuo i od muke prdnuo i počeo me slušati. Jedan od mladića iz kluba je jahao naprijed i vodio nas kroz neku topolovu šumu gdje inače jašu. Kako je noću pala kiše na tom putu su bile velike lokve vode pa ovaj mladić kaže, da pripazimo jer ovaj konj kad vidi lokvu legne pa se valja. E sad mi je samo još to trebalo. Ja za svaki slučaj ponovno stegnem uzde i konja tjeram da zaobiđe svaku lokvu i on sve radi vrlo poslušno. Kad smo dojahali natrag skupili se oko mene ove djevojke i mladići iz kluba i kažu: „Vi ste bili najbolji.“ Ja se nasmijem i kažem: „Znam.“

Slika: L. Bognar: JAHACH (akvarel)

KONJI KAO LjepOTA SLAVONIJE

Ta vjekovna povezanost ljudi i konja ovdje u našem kraju ostavila je duboki trag u odnosu prema tim lijepim i plemenitim životinjama. Nema danas ni jednog posla u poljoprivredi za koji su potrebni konji. Sve su zamijenili suvremeni strojevi. Ipak mnogi Slavonci su nastavili uzgajati konje. Ovaj puta to nisu radni konji nego konji koji služe za jahanje, za nastupe na različitim smotrama i izložbama. To su odabrane pasmine, a najčešće Lipicanci. Moram reći da me uvijek iznenadi kad vidim na pokladnim jahanjima, koja se organiziraju širom Slavonije, koliki je to broj lijepo uzgojenih i održavanih konja. Slavonija je danas ponosna na svoje konje i možemo reći, da su konji danas jedna od ljepota Slavonije.

Slika: L. Bognar: POKLADNO JAHANJE (akvarel)

